

Hemslöjdsrörelsen i Malmöhuslän

HISTORIA i korthet

1899 grundade Lilli Zickerman **Föreningen för Svensk Hemslöjd** i Stockholm för att ge slöjdare från hela landet en butik där deras alster kunde säljas på kommission, tillsammans med nödvändiga mönster och material av bra kvalitet. Man ville även dokumentera den folkliga slöjden och lära ut olika hantverk. I februari 1900 öppnades butiken på Biblioteksgata 12 i Stockholm.

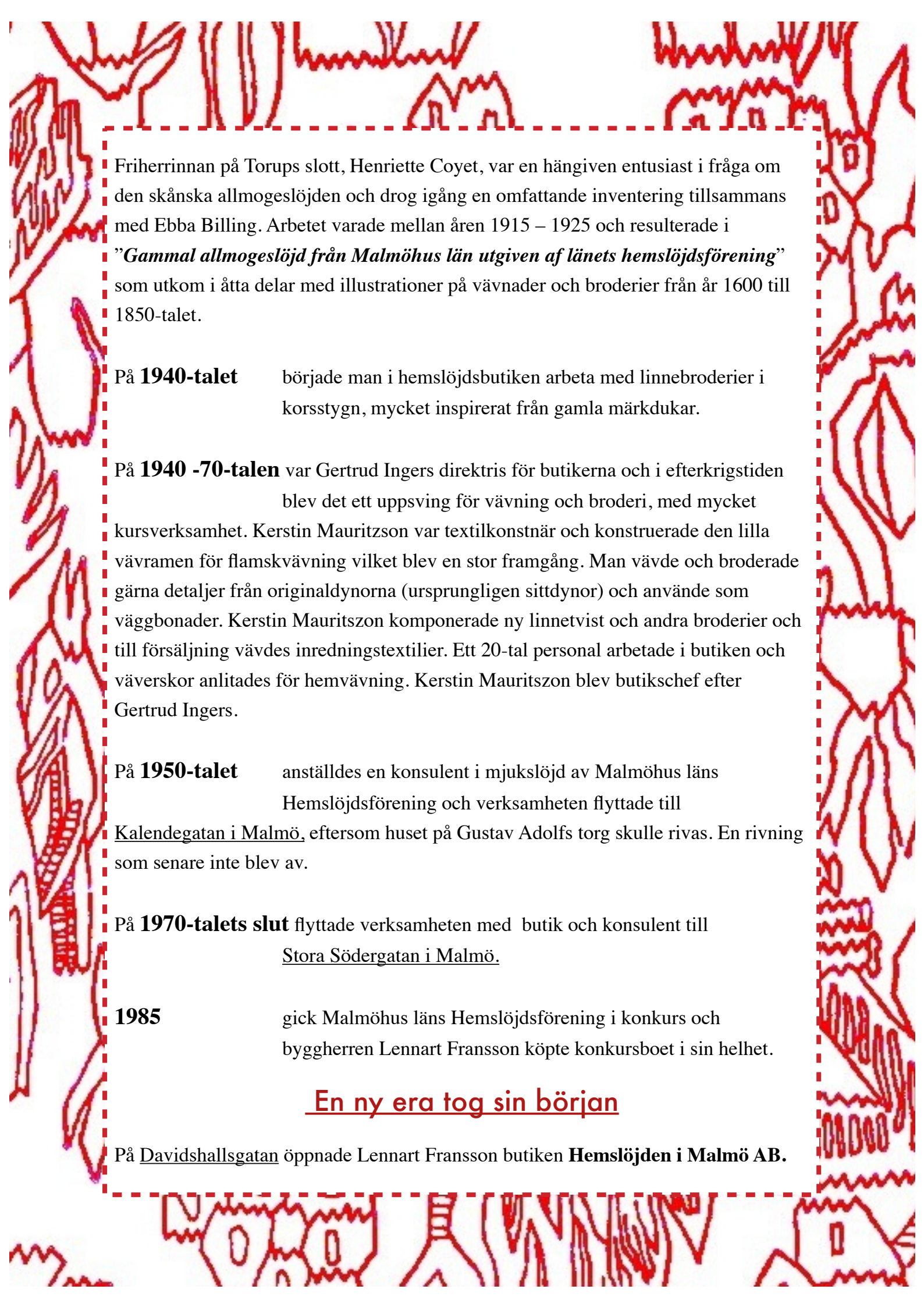
Lilli Zickerman uppmanade andra att starta hemslöjdsföreningar och hemslöjdsbutiker runt om i Sverige. När **Svenska Hemslöjdsföreningars Riksförbund (SHR)** skapades 1912, samlades ett tjugotal hemslöjdsföreningar inom en ideell organisation som fick till uppgift att samordna de olika föreningarna. Nu (2015) finns det ca 86 hemslöjdsföreningar i SHR, däribland även **Hemslöjden Malmöhus**.

1905 den 3 juni, startades **Malmöhus läns Hemslöjdsförening** och den är en av de äldsta hemslöjdsföreningarna i landet. Föreningens syfte var att *”för medlemmars räkning försälja hemslöjdsalster, att tillhandahålla medlemmarna mönster till sådana alsters utförande, ävensom råmaterial, samt att i allmänhet verka för en sund utveckling av hemslöjden inom Malmöhus län.”* Senare tillägg: *”på grundval av hembygdens egenart och traditioner”*. Ett omfattande arkiv byggdes upp i studiesyfte med avsikt att föra kunskaperna vidare.

Den första butiken - **Hemslöjdsmagasinet** - öppnades i november samma år på Gustav Adolfs torg i Malmö, med tidigare nämnda syfte för verksamheten och med Märta Måås-Fjetterström som föreståndarinna. Förutom butik ingick i verksamheten snickeriverkstad, kursverksamhet och en provvävningsanstalt som gjorde vävprover för inrednings- och klädestyger till nybildade folkhögskolor i Skåne där vävning ingick som en självklar del. Hemväverskor anlätades för att väva för avsalu, vilket var ett viktigt bidrag till att ge kvinnorna en egen inkomst.

1912 anställdes Lizzie Möller som föreståndare och hon blev senare direktis för Malmö- och Helsingborgsbutikerna.

I sinom tid öppnades även filial i Lund.

Friherrinnan på Torups slott, Henriette Coyet, var en hängiven entusiast i fråga om den skånska allmogeslöjden och drog igång en omfattande inventering tillsammans med Ebba Billing. Arbetet varade mellan åren 1915 – 1925 och resulterade i ”*Gammal allmogeslöjd från Malmöhus län utgiven af länets hemslöjdsförening*” som utkom i åtta delar med illustrationer på vävnader och broderier från år 1600 till 1850-talet.

På **1940-talet** började man i hemslöjdsbutiken arbeta med linnebroderier i korsstyggn, mycket inspirerat från gamla märkdukar.

På **1940 -70-talen** var Gertrud Ingers direktis för butikerna och i efterkrigstiden blev det ett uppsving för vävning och broderi, med mycket kursverksamhet. Kerstin Mauritzson var textilkonstnär och konstruerade den lilla vävramen för flamskvävning vilket blev en stor framgång. Man vävde och broderade gärna detaljer från originaldynorna (ursprungligen sittdynor) och använde som väggbonader. Kerstin Mauritzson komponerade ny linnestyggn och andra broderier och till försäljning vävdes inredningstextilier. Ett 20-tal personal arbetade i butiken och väverskor anlätades för hemvävning. Kerstin Mauritzson blev butikschef efter Gertrud Ingers.

På **1950-talet** anställdes en konsulent i mjukslöjd av Malmöhus läns Hemslöjdsförening och verksamheten flyttade till Kalendegatan i Malmö, eftersom huset på Gustav Adolfs torg skulle rivas. En rivning som senare inte blev av.

På **1970-talets slut** flyttade verksamheten med butik och konsulent till Stora Södergatan i Malmö.

1985 gick Malmöhus läns Hemslöjdsförening i konkurs och byggherren Lennart Fransson köpte konkursboet i sin helhet.

En ny era tog sin början

På Davidshallsgatan öppnade Lennart Fransson butiken **Hemslöjden i Malmö AB**.

1986

bildades den ideella föreningen **Hemslöjden i Malmöhus län**. Enligt stadgarna är ändamålet: ... *att främja den skånsk hemslöjden och dess utveckling. Bl a genom att: ... stimulera till utveckling och nyskapande inom hemslöjden, samt verka för att tekniskt kunnande bevaras och utvecklas. ... Lämna information, anordna kurser, föredrag och utställningar i syfte att sprida kännedom om den svenska hemslöjden och dess utveckling.*

Föreningen, med lokal på Davidshallsgatan i Malmö, var arbetsgivare för en konsulent i mjukslöjd som finansierades av Länsstyrelsen och NFH (Nämnden För Hemslöjdsfrågor).

1987

tog Lennart Fransson initiativ till bildandet av

Stiftelsen Skånsk Hemslöjd för att förvalta allt det historiska material som den tidigare Malmöhus läns Hemslöjdsförening byggt upp under åren 1905 - 1986. Materialet, som är ett av landets mest betydande hemslöjdsarkiv, innehåller gamla textilier, mönster, modeller, inventeringsmaterial, foton, manuskript och arkivalier.

I stiftelsens styrelse sitter (2016) representanter från: Hemslöjden Skåne AB, förening Hemslöjden Malmöhus, Kulturen i Lund och näringslivsrepresentanter. En stor del av samlingen finns nu tillgänglig via www.digitaltmuseum.se och arbetet med att fotografera och digitalisera föremålen fortsätter.

1991

säljs butiken Hemslöjden i Malmö AB till föreningen Hemslöjden i Malmöhus län och får namnet **Hemslöjden i Malmöhus Län AB**. Den flyttar, under ledning av Gunvor Johansson, till lokaler på Citadellet i Landskrona. Hit flyttar även hemslöjdskonsulenterna och den ideella föreningen. Efter Gunvor Johansson förestods butiken av Kerstin Winther och senare av Eva Berg, som fortfarande har kvar denna tjänst.

2003 byter butiken namn till: **Hemslöjden Skåne AB**.

Samma år bildas paraplyföreningen **Skånes Hemslöjdsförbund** och många nya föreningar bildas runt om i Skåne: **Östra Skånes Hemslöjdsförening; Helsingborgs Hemslöjds-gille; Ängelholms Hemslöjds-gille och Bosjöklosters Hemslöjds-förening**. Föreningen Hemslöjden i Malmöhus län byter namn till **Hemslöjden Malmöhus**.

Senare tillkom även **Söderslätts Hemslöjdsförening** och **Staden Malmö Hemslöjdsförening** (2012).

Skånes Hemslöjdsförbund blir arbetsgivare för hemslöjds-konsulenterna och den verksamheten finansieras av Nämnden för Hemslöjdsfrågor (NFH) och Kultur i Skåne, med syfte att tillvarata och utveckla slöjden i regionen.

Skånes Hemslöjdsförbund och konsulenterna flyttade 2003 till Fredriksdal i Helsingborg.

2008 säljs butiken till Gunvor Johansson och **Hemslöjden Skåne AB** flyttar in på borggården på Citadellet i Landskrona. Därmed är butiken inte längre föreningens ansvar.

Butiken startar en webbshop för att sälja mönster och material till de Skånska väv- och broderiteknikerna till en större kundkrets. Man tar fram nya mönster och arbetsritningar från gamla dynor i originalstorlek och med färger från originalens baksidor.

Föreningen Hemslöjden Malmöhus arbetar med kursverksamhet och slöjdkaféer för att bevara kunskapen om teknikerna och att använda dem i nyskapande för tidens behov .

2008 flyttar Skånes Hemslöjdsförbund till lokaler vid Kulturen i Lund.

2015 öppnar **Hemslöjdens hus** på Österleden 10 i Lanskröna.
Skånes Hemslöjdsförbund köper butiken Hemslöjden Skåne AB.
Förbundet inklusive hemslöjdskonsulenter och butik flyttar till det ombyggda gamla stationshuset och föreningen Hemslöjden Malmöhus flyttar även sin verksamhet dit.

Text sammanställd av
Gunvor Johansson och Elisabeth Hamfelt
2016

SHRs loggor.
Den gamla överst och den nya underst.

Hemslöjden